

1. MELLÉKLETEK

1. számú melléklet: Az első foglalkozás tervezete

„Akié pedig volt az a nagy ház, nagy egyedül járt kilenc szobáján keresztül, s gondolkozott magában, hogy vajon mi örülni valót talál más ember ebben a nagy unalmas világban.”

Jókai Mór

Zenehallgatás: J. S. Bach: Karácsonyi oratórium

(Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=m3JR1X0ojRY>

Utolsó letöltés dátuma: 2024. 04. 03.)

A klasszikus zenemű választásának indoklása: Dallama, hangszerelése dinamikus, erőt adó, bátorító, lendületet közvetítő, melyet a csoporttagok zenei „érzékenysüktől” függően felhasználhatnak a foglalkozáson. A karácsony, mint ünnep a beszélgetés formájában feldolgozandó Jókai novellában is megjelenik.

Cél: Bemutatkozás, ismerkedés a biblioterápia és drámapedagógia eszközeinek, módszereinek a segítségével.

Jókai Mór Melyiket a kilenc közül? művének segítségével az „életöröm” fontosságára irányítani a csoporttagok figyelmét, akár nehéz élethelyzetben is. Egymás (sérült családtagot is beleértve) értékének, megismételhetetlen emberi voltának felismertetése az irodalom segítségével (kimondott, vagy ki nem mondott gondolatokkal). Az élet szépségét igenlő és elvető magatartásmód szembeállítása.

I. Ismerkedés a csoportban az irodalom segítségével, ráhangoló, bevezető:

- *Névtanulás jellemző tulajdonsággal labda segítségével:* Labdadobálás körben tetszőleges sorrendben, aki a labdát elkapja annak saját nevéhez alliterációval egy jelzõt kell kapcsolnia (pl. „Kíváncsi Kati” stb.). Miután mindenki sorra került, a labdát még egyszer körbeadjuk, és a sorban az előttünk álló nevét és jelzõt is mondjuk.
- *Ki vagyok én a sorok között?:* Könyvek elhelyezése a terem közepére. Sétálás közben egy könyv felemelése, kinyitása, és az először meglátott sor felolvasása körben. Válaszkeresés a „Miért szólhat hozzám ez a mondat?” kérdésre.

A feldolgozandó mű bevezetése:

„Képzeljük el, hogy egy karácsonyeste együtt ülünk a fa alatt szeretteinkkel. Ha egy szóval kellene kifejezni ekkor az érzésünket, mi lenne ez a szó?” – Érzések megfogalmazása egymás után a körben ülve.

Feldolgozandó szöveg felolvasása a csoportvezető(k) által.

II. A műből fakadó kérdések:

Módszer: irányított beszélgetés:

„Miért akart János gazda egy „száraz ágról lefele nézegetni?”

„Miként ünnepelte János gazda családjá a karácsonyestét?

„Ez kit zavart?”

„Mi zavarta meg a felső emeleten lakó uraságot?”

„Mit kért az úr János gazdától?”

„Miért nem adta oda egyik gyermekét sem a gazda?”

„Mit tett ezek után az úr?”

„Mit lett végül az ünneplő családdal?”

„Miért akart János mester egy „száraz ágról lefele nézegetni?”

„Miként ünnepelte János mester családjá a karácsonyestét?

„Ez kit zavart?”

„Mi zavarta meg a felső emeleten lakó uraságot?”

„Mit kért az úr János gazdától?”

„Miért nem adta oda egyik gyermekét sem a csizmadia?”

„Mit tett ezek után az úr?”

„Mit tett végül az ünneplő család?”

III. A mű problémájának és az esetleges saját problémának a megfeleltetése:

(Egyéni gondolatok, érzések megfogalmazásának a lehetőségét biztosító feladatok verbális túlsúllyal):

Módszer: irányított beszélgetés

„Bűn volt-e szerinted János azon gondolata, hogy egy száraz ágról lefele kívánt lógni?” Érvelj ellene és mellette!”

„Mikor kerülhet olyan helyzetbe egy ember, hogy hasonló, kétségbeesést tükröző gondolatai legyenek?”

„Mi segíthet ilyenkor túljutni ezeken a gondolatokon?”

Módszer: rajzos megjelenítés pár-, majd csoportmunkában.

Csoportvezető ténymegállapítása: János mester karácsonyi ajándéka nem került pénzbe:

„Te milyen ajándékot adnál családtagjaidnak, ami nem kerül pénzbe? (Az alapanyag kerülhet.)

Feldolgozás pármunkában – egyik csoporttag mondja a lehetőségeket, másik csoporttag rajzol (rajzoló és nem rajzoló szerep önkéntes vállalása alapján), majd ezt követi egy csoportmunka: A rajzok közös felhelyezése egy kartonból kivágott karácsonyfa sablonjára: közös ajándékfa készítés

Módszer: irányított beszélgetés.

„Miért nem tudott örülni az első emeleti uraság?” - Életörömöt rontó lista írása, vagy mondása egyénileg. (Nem tervezem ezt a kérdést a csoporttagok egzisztenciális szintjére vinni a probléma távolságtartásának lehetőségét biztosítva az első foglalkozáson.)

IV. Lecsengetés, vissza a valóba, a foglalkozás zárása:

Családtagjaink értékének és életörömünk megtalálásának listázása:

Te a családtagjaid közül kit, miért nem „adnál oda” János gazdának?

A kérdésre válaszoló mondatok húzása példabefejezésekkel a kör közepén elhelyezett kosárkából:

Mondatok például:

„Nem adnám oda X-et, mert kedves a mosolya.”

„Nem adnám oda Y-t, mert mindig fel tud vidítani.”

„Nem adnám oda Z-t, mert jó vele együtt hallgatni.”

„Nem adnám oda Zs-t, mert melegséget áraszt a tekintete.” stb...

A csoporttagoknak a betűjeleket családtagjaik nevével kell behelyettesíteni.

Egy-egy mondatból többet is tennék a kosárába, hátha ugyanazt a befejezést több csoporttag szeretné választani.

Több „szabad”, befejezetlen cetlit is tennék a mondatok közé a szabad gondolat kifejezés lehetősége miatt.

Szabad cetli: „Nem adnám oda Y-t, mert...”

(További időkitöltő kérdések, ha a csoporttagok aktivitása lehetővé teszi:

„Abbahagyja-e az éneklést János mester?”

„Újra lemegy-e a gazdag ember reklamálni?”

„Milyen életöröm kereső listát írnál a gazdag embernek?”)

Befejező, zárófeladat otthonra: „Írd le mit vittél magaddal erről a foglalkozásról? Miben vitt tovább ez a foglalkozás az önismeretben?”

2. számú melléklet: A második foglalkozás tervezete

„*Én pedig csak olyan bice-bóca vagyok...*”

(Móra Ferenc)

Zenehallgatás: ST. Martin: A magányos

(Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=ihwDomJhprw>)

Utolsó letöltés: 2024. 04. 03.)

A pánsíppal hangszerelt zenemű választásának indoklása: Melankolikus, lágy dallama felszínre segítheti a kirekesztettség miatti magány érzését, mely erősítheti a foglalkozás célját.

Cél: Móra Ferenc művének segítségével a sérült személy kiközösítésével kapcsolatos érzelmek átélése és megfogalmazása. A csoporttagoknak lehetősége van negatív érzéseikről, félelmeikről beszélni a kiközösítéssel kapcsolatban (akár önmagukat, mint szülőt, akár gyermeküket érintve).

I. Ráhangelő, bevezető:

Drámajáték: „Mókus, mókus ki a házból!” gyermekjáték mintájára csökkenő számú lehelyezett karikával egyre kevesebb csoporttag számára biztosítani a „ház megtalálásának” lehetőségét. A játék lehetőséget biztosít a pillanatnyi kiközösítés hatásának átélésére, melyet nem kívánok verbalizáltatni.

II. A műből fakadó kérdések (a szöveg feldolgozása, szövegértést ellenőrző, egyéni gondolatébresztő feladatok):

Módszer: irányított beszélgetés

„*Ki volt az új gyermek az osztályban?*”

„*Mit tudunk meg róla?*”

„*Mit válaszolt a kis bice-bóca, miért nem jött vele az apja?*”

III. A mű problémájának és az esetleges saját problémának a megfeleltetése:

Módszer: irányított beszélgetés

„*Még milyen indokok lehetnek arra, hogy valakit - akinek szüksége lenne rá-, ne kísérjenek el az iskolába szülei?*”

„Mit gondolhattak az osztálytársak, amikor meglátták a kis bice-bócat? Hangosítsd ki 3 gondolatukat!” (Esetleg írd le!)

„A tanár úrnak milyen új feladatokat jelenthetett a kis bice-bóca érkezése?”

„A mai világban könnyebb helyzetbe lenne a tanár úr, ha megjelenne egy kis bicebóca?

(Ha igen, miért? Ha nem, miért?)

Módszer: tevékenykedtetés, gondolatbefejezések megkezdett mondatkártyákkal. Befejezetlen mondatkártyák kihúzása, és a mondat befejezése szóban/vagy írásban.

„Ma könnyebb helyzetben lenne a kis bice-bóca tanára, mert.”

„Ma nehezebb helyzetben lenne a kis bice-bóca tanára, mert.”

„Képzeljétek a kis bice-bóca helyébe magatok, és bemutatkozásnál fejezzétek be a következő mondatot!”

„Én pedig csak olyan bice-bóca vagyok, DE...”

Módszer: szituációs játék

„Mesedélután” páros munkával: „Meséljétek el a bice-bóca érkezését!”

„Egyikőtök hazamegy, mint osztálytárs és elmeséli a történetet szüleinek!

Társa szerepe a tanár, hazamegy és elmeséli a történetet a feleségének!”

Módszer: irányított beszélgetés

„Miért nem akarták szerinted a gyerekek, hogy mellé üljön a kis bic-ebóca?”

„Ha van egy 30 fős osztály szerinted hány gyermek szeretné, hogy mellé üljön a kis bicebóca?”

(Esetleg idősíkok váltásával: régen-most-arányszámok felírása.)

„Ha az osztályban ülnél, szeretnéd-e, hogy melléd üljön Pálistók Peti, miért?”

„Milyen bántások érhetnének ezért az osztálytársaidtól?”

„Hogy védekeznél?”

Módszer: Empatikus levél írása:

„Szerinted, ebben a történetben ki volt legjobban elkeseredve? Te, ha a barátja lennél ennek a személynek, milyen levelet írnál neki, hogy a bánatát enyhítsd! Foglald össze a gondolataidat 8-10 mondatban, és írd Neki egy levelet!”

IV. Lecsengetés, vissza a valóba:

Módszer: tevékenykedtetés, szimbolikus jelentésű tárgyak segítségével.

„Szerinted, ha a főhős jelenünk korában élne, az ételen kívül mivel lehetne őt segíteni?”

Az asztalon elhelyezett szimbolikus jelentésű tárgyak közti válogatás, melyek a segítséget jelképezik:

Pl: gyógyszerek képe, gondozónő (nővérke) képe, utazási utalvány képe, modern háztartási gépek képe, könyvutalvány képe stb.

Mondatbefejezés körben: „*Szerintem akkor lehet boldog a kis bice-bóca, ha...*”

Befejező, zárófeladat otthonra: „*Írd le mit vittél magaddal erről a foglalkozásról? Miben vitt tovább ez a foglalkozás az önismeretben?*”

3. számú melléklet: A harmadik foglalkozás tervezete

„Gabriel nagyon jó természetű, aranyos kis A nemű,-de nem fejlődik elég gyorsan, és rosszul alszik. Áttettük az intenzív részlegre, ahol különleges gondozást kap, de a bizottság már fontolgatja az elbocsátását.” Lois Lowry

Zenehallgatás: Franz Schubert: A halál és a lányka (dal)

(Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=WrcyTCDvW-U>

Utolsó letöltés: 2024. 04. 03.)

A zenemű választásának indoklása: A legmélyebb, az élet egyik legnagyobb kihívására való „készülést” dolgozza fel, mellyel a fogyatékos gyermeket nevelő családok maguk és gyermekük elmúlásától való félelemmel átszőve is találkozhatnak. Ezt a zeneművet a szöveg fordításával együtt vetíteném ki, készülve arra, hogy akár nagyon mély érzelmeket is felszínre hozhat.

I. Ráhangelő, bevezető:

„Kit vinnék haza?” Képzeld el, hogy egy csecsemőotthonban elromlik a fűtésrendszer és a megfelelő hőmérsékletet nem tudják biztosítani a gyermekek számára. Te ott vagy egy gondozó, és arra kér a főnököd, hogy egy hétre vigyél haza gondozni egy csecsemőt. A kosárában elhelyezett gyermekek képe alapján kit vinnél haza szívesen? Válaszd ki a képet, és indokold meg a döntésedet!”

(Kosárában különböző bőrszínű, testfelépítésű és harmóniát más-másképpen sugársó gyermekek képe közül lehet választani.)

Ismerkedés a szöveggel: Foglalkozásvezető hangos szövegfelolvasása, majd a tagok néma olvasása.

II. A műből fakadó kérdések

Módszer: irányított beszélgetés.

„Kik a regényrészlet főszereplői?”

„Hogy jellemeznéd őket?”

„Miért okoz a kis csecsemő problémát a környezetének?”

Módszer: tevékenykedtetés, megadott szóhoz fogalommagyarázat írása.

„Mit jelent ez a szó szerinted, hogy elbocsájtani? Írd le egy papírra!” – Lehetőségek papírra írása, közös kosárba helyezése, majd taláalomra való kihúzással felolvasásuk.

Módszer: csoportmunka közös ötleteléssel.

„Miért kell szerinted ebben a „furcsa világban” egy csecsemőt elbocsájtani?”-lehetőségek felírása közös ötleteléssel egy csomagolópapírra.

III. A mű problémájának és az esetleges saját problémának a megfeleltetése.

Módszer: tevékenykedtetés (írás) és beszélgetés.

„Te miért tartanád Gabrielt életben? Írj a lapodra legalább 5 indokot!”

„Szerinted, miért nehéz egy „elmaradott csecsemő” gondozása?”

„Mi segíthet a családnak egy sérült csecsemő gondozásában!”

IV. Lecsengetés, vissza a valóba.

Módszer: tevékenykedtetés, „élethelyzetet könnyítő” lista írása.

„Neked mi segítené gyermeked, családtagod gondozásában?” Tárgyi kívánságlista írása vagy rajzolása

A felsorolt kívánságlista kategorizálása a következő szempontok alapján, melyeket csomagolópapírra írnék:

könnyen elérhető kívánság

elérhető, de nem igazán könnyen

nagyon nehezen elérhető kívánság

Módszer: irányított beszélgetés

„Mit tett szerinted a család Gabriellel?”

„Miért nem volt teher a gyermek számukra?”

Módszer: szituációs játék

Képzeld el, hogy megjavult a fűtés a csecsemő otthonban, és egy hét után visszaviheted a foglalkozás elején elhozott csecsemőt. Hogy búcsúznál el tőle?

Befejező, zárófeladat otthonra: *„Írd le mit vittél magaddal erről a foglalkozásról? Miben vitt tovább ez a foglalkozás az önismeretben?”*

4. számú melléklet: A negyedik foglalkozás tervezete

Kafesina Göre novellája: Behtinyer szeret

I. Ráhangelő, bevezető:

Zenehallgatás: Andrea Bocelli---Le tue parole.

(Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=Shhki-VcRP8>)

A zenemű választásának indoklása: A szeretet ereje tán saját korlátainkat is ledönti. A hang önmagáért beszél, melynek erejét erősítheti az énekes életútjának ismerete.

Módszer: tevékenykedtetés

Szeretet kifejezése egy állattal: Földre, a terem közepére különböző állatképeket helyezek. A csoporttagok feladata, hogy annak az állatnak a képét válasszák ki, mely a szeretetüket legjobban tudná közvetíteni. Választásukat a beszélgető körben indokolni kell.

Ismerkedés a szöveggel: Foglalkozásvezető hangos szövegfelolvasása, majd a tagok néma olvasása.

II. A műből fakadó kérdések:

Módszer: irányított beszélgetés.

„Mit mondana Behtinyer legszívesebben mérgében az anyjának, apjának?”

„Mit csinál, ha nem alszik? Szerinted miért nem tud Behtinyer aludni?”

„Mit mondhatott Behtinyer édesanyja a felkínált pénzre?”

„Miért nem fogadta el?”

„Kivel ismerkedik meg a fiú a világhálón?”

„Milyen ajándékot vesz a személyes találkozóra a lánynak?”

„Mire tanítja meg a papagájt?” „Te mire tanítanád meg a papagájt?”

III. A mű problémájának és az esetleges saját problémának a megfeleltetése:

Módszer: irányított beszélgetés.

„Rajtad próbált-e már segíteni valaki pénzzel?”

Módszer: Páros munka, beszélgetés élethelyzetünket segítő tényezőkről.

Párok beszélgetése: *Milyen segítségnek örülnél a legjobban? Közös segítséglista összeállítása.*

Módszer: irányított beszélgetés.

„Miért jó ismeretlen emberekkel beszélni, akár világhálón is?”

Módszer: páros munka, 5 perces képzeletbeli bemutatkozás a világhálón.

Feladat (pármunka): *”Öt perced van. Párod egy ismeretlen ember a világhálón – mesélj neki magadról!”*

Módszer: irányított beszélgetés.

„Miért nem írja meg egyből Behtinyer, hogy fogyatékos?”

„Miért kell ezt szégyellni?”

„Ki elől kell szégyellni?”

„Tudott-e örülni a papagájnak a lány?”

Módszer: tevékenykedtetés, írás:

„Mi tetszhetett meg szerinted a síket lányon a fiúnak az első találkozáson? Írj le legalább 3 ismérvet!”

Módszer: irányított beszélgetés

„Mi lesz a fiatalokkal ezután?”

IV: A foglalkozás befejezése, vissza a valóságba

Módszer: tevékenykedtetés, írás

„Írj egy 4-5 mondatos befejezést a történetről, melyben a fiatalok valamelyik hozzátartozója is szereplő!”

:

Befejező, zárófeladat otthonra: *„Írd le mit vittél magaddal erről a foglalkozásról? Miben vitt tovább ez a foglalkozás az önismeretben?”*

5. számú melléklet: Az ötödik foglalkozás tervezete

Örkény István: Gondolatok a pincében

Zenehallgatás: Kardffy Aisha - Szól Egy Kívánság / This Wish - Hungarian version - From Disney's Wish (Just Song)

(Forrás: <https://www.youtube.com/watch?v=2cxUdYFW0SQ>)

A zene kiválasztásának alapja: A foglalkozás kívánságok megfogalmazására épül, s a vágyok szerepét ez a vidám zene is megerősíti.

I. Ráhangelő, bevezető:

Módszer: tevékenykedtetés, képválogatás

A terem közepére képeket helyezek csúszómászó, rágcsáló állatokról, kártevő rovarokról:

Kérdésem: *„Ha Te egy pincében élő állat lennél, ki lennél? Válassz a képek közül úgy, hogy a körben rövid indoklását is várom a döntésednek!”*

II. Megállókkal tagolt szövegfeldolgozás egyéni problémahelyzetek oldaláról:

(A megállók a 10. számú melléklet szövegében rögzítettem.)

1. megálló:

Módszer: tevékenykedtetés, rajzolás.

„Ha Te mennél le a pincébe, mit éreznél, amikor meglátod a rágcsálót?”

„Érzésedet színekkel fejezd ki, rajzolj és indokold a választásod!”

2. megálló:

Módszer: irányított beszélgetés: *„Ha Te lennél a sérült kislány, milyen beceneveket adnál egy patkánynak?”* – *„Egészítsd ki, és fejezd be a mondatot: „Én a patkányomnak a becenevet adnám, mert.....”*

3. megálló:

Módszer: tevékenykedtetés, jókívánságok írása

„Ha Te lennél a patkány, milyen jókívánságot mondanál búcsúszóul a kislánynak?” Foglald össze a gondolataidat és írd le 5 perc alatt!

Gondolatok felírása egy lapra, névtelenül kör közepére helyezése, majd egymás gondolatainak kihúzása, felolvasása.

III: A foglalkozás, illetve a foglalkozássorozat befejezése, zárása:

Módszer: szituációs drámajátok. Pozitív gondolatok közvetítése családtagoknak – páros munka.

„Válasszatok magatoknak egy párt! Ez a pár fogja képviselni az általad megnevezett 3 családtagodat. Mondj a párodnak (képzeltbeli) családtagodnak három pozitív üzenetet, dicséretet! Párod próbáljon meg erre három különböző módon reagálni!”

Befejező, zárófeladat: „Írd le vagy mondd el miben vitt tovább ez a foglalkozássorozat az önismeretben?”

6. számú melléklet: Az első foglalkozás feldolgozandó szövege

Jókai Mór: Melyiket a kilenc közül? (részlet)

Élt egyszer egy szegény csizmadia itt ebben a nagy Pestvárosban, aki semmiképpen sem tudott a mesterségéből meggazdagodni.

Nem azért, mintha az emberek összebeszéltek volna, hogy ezentúl ne viseljenek csizmát, nem is azért, mintha a magisztrátus megparancsolta volna, hogy ezentúl a csizmákat fele áron kell adni, munkát is jót csinált a jámbor, maguk a vevők panaszkodtak, hogy nem bírják elszaggatni, amit ő egyszer megvarr: volt is dolgoztatója elég, fizettek is becsülettel, egy sem szökött meg kifizetetlen árjegyzékkel, és János gazda mégis – mégis – nem tudott zöldágra jutni, ahogy németül mondják, sőt nemnéha közel volt hozzá, hogy akármiféle száraz ágat jónak találjon arra, hogy onnan nézegessen le. (...)

Azért nem tudott tudniillik semmi gazdagságra jutni János mester, mert másfelől az Isten olyan különösen megáldotta, hogy minden esztendőben rendszerint született neki egy gyermeke, hol egy fiú, hogy egy leány, és az olyan egészséges volt, mint a makk.

– Ó, én uram Istenem! – sóhajtozék gyakran János mester minden újabb számnál, amint lőn hat, lőn hét, lőn nyolc; mikor lesz már e hosszú sor után punktum? Egyszer azután eljőve a kilencedik; az asszony meghalt, és azután ott volt a punktum.

János mester egyedül maradt a kilenc gyermekkel a világon.(...)

Egy karácsonyestén János mester későn tért haza a nagy szaladgálásból, mindenféle kész munkákat vitt haza, kevés pénzecskét szedett be; ami ismét a mesterségéhez, meg a napi szükségek fedezésére kellett. Hazafelé futtában minden utcaszegleten látott aranyos, ezüstös báránnyakkal, cukorbabákkal rakott asztalokat, amiket jámbor kofák árulgatnak olyan gyermekek számára, akik magukat jól viselik; meg is kérdik elébb, hogy a rossz gyermekeknek ne adjanak el belőle; János mester egy-egy helyen meg is állt: talán venni kellene belőle? micsoda? mind a kilencnek? Az sok volna. Egynek vegyen? Hogy a többi azután irigykedjék rá. Nem; majd ad ő nekik más karácsonyi ajándékot, szépét is, jót is, ami el sem törik, el sem kopik, s aminek valamennyi örülhet, mégsem veheti el a másiktól.

– No gyerekek: egy, kettő, három, négy; mind itt vagytok, – szólt, haza érkeve kilencfejű családja körébe. – Tudjátok-e azt, hogy ma van karácsonyestéje? Ünnepe ám ez. Nagyon örvendetes ünnep. Ma este nem dolgozunk semmit, hanem örülünk valamennyien.

A gyerekek úgy örültek annak, hogy ma örülni kell, majd felvették a házat.

– Megálljatok csak, hát még ha megtanítalak benneteket arra a nagyon szép énekre, amit én tudok. Nagyon szép éneket tudok ám; erre a napra tartogattam, karácsonyi ajándéknak! (...)

Azzal komoly áhítatos képpel, levéve zöld sipkáját fejről, elkezdé János mester azt a szép hangzatos éneket, ami így kezdődik:

„Krisztus urunknak áldott születésén...” (...)

Bizonyára a gyermekek énekének örülnek ott fenn a mennyben.

Hanem annál kevésbé örülnek odafenn az első emeleten. Ott egy gazdag nőtelen úr lakik, egymaga kilenc szobában: egyikben ül, a másikban alszik, a harmadikban pipázik, a negyedikben ebédel; ki tudná, mire használja a többit?

Ennek sem felesége, sem gyermeke, hanem van annyi pénze, hogy maga sem tudja, mennyi?

Ez a gazdag úr éppen nyolcadik szobájában ült ez este, és azon gondolkozott, hogy miért nincs az ételnek íze? miért nincs a hírlapokban semmi érdekes? miért nincs e nagy szobákban elég levegő? miért nincs a ruganyos ágyban csendes álom? amidőn János mester földszinti szobájából elkezdett elébb lassan, aztán mindig erősebben hangzani föl hozzá ama vidámságra ösztönző ének.

Eleinte nem akart rá ügyelni, hogy majd vége szakad, hanem a mikor már tizedszer is újra kezdték, nem állhatta tovább a dolgot.

Összemorzsolta kialudt szivarát, s lement maga hálókabátban a csizmadia szállására.

Éppen végezték azok a verset, amint benyitott hozzájuk, s János mester egész tisztelettel kelt fel a nagy úr előtt háromlábú székéről.

– Kend János mester a csizmadia, ugye? – kérdé tőle a gazdag úr.

– Igenis szolgálatjára, nagyságos uram, parancsol egy pár fénymázás topánkát?

– Nem azért jöttem. De sok gyermeke van kendnek.

– Van biz, nagyságos uram, kicsiny is, nagy is. Sok száj, mikor evésre kerül a dolog.

– Még több száj, mikor énekelnek. Hallja kend János mester, én kendet szerencsés emberré akarom tenni. Adjon nekem egyet ide a gyermekei közül, én azt fiammá fogadom, felneveltetem, eljár velem utazni külföldre, lesz belőle úr, a többieket is segítheti.

János mester szörnyű szemeket meresztett erre a mondásra; nagy szó volt az! egy gyermeket úrrá tenni. Kinek ne ütne ez szeget a fejébe?

– Hogyne adná? Persze, hogy odaadja! hiszen az nagy szerencse.

– No válasszon kend közölök hamar egyet; aztán menjünk. – János mester hozzáfogott a választáshoz:

– Ez a Sándorka. No ezt nem adom. Ez jól tanul; ebből papnak kell lenni; a második: ez leány, leány nem kell a nagyságos úrnak; a Ferencke: ez már segít nekem a mesterségben, enélkül nem

lehetek el; a Jánoska: lám, lám, ez meg a nevemre van keresztelve, nem adhatom oda; a kis Józsi: ez meg egészen az anyja formája, mintha csak ötlet látnám, ez ne lenne többet a háznál? No most megint leány következik, ez semmi; azután itt van a Palika. Ez volt az anyjának legkedvesebbje; ó, szegény asszony, megfordulna a koporsójában, ha ezt idegennek adnám; no ez a kettő meg még nagyon kicsiny, mit csinálna velök a nagyságos úr?

Úgy járt, hogy már a végére ért, még sem tudott választani. Azután alulról kezdte felfelé; de csak az lett akkor is a vége, hogy ő bizony nem tudja melyiket adja oda, mert ő valamennyit szereti.

– No porontyok! válasszatok magatok; melyitek akar elmenni, nagy úr lenni, kocsiban járni? szóljatok no; álljon elő, aki akar.

A szegény csizmadia majd elfakadt már sírva, ahogy ezt mondta; a gyerekek azonban e biztatás alatt apródonként mind a háta mögé húzódtak; ki kezét, ki lábát, ki bőrkötényét fogta meg apjának, úgy kapaszkodott bele, s bujt a nagy úr előtt.

Utoljára János mester nem állhatta tovább, odaborult közéjük, átnyalábolta valamennyit, s elkezdett a fejükre sírni, azok pedig vele együtt.

– Nem lehet, nagyságos uram, nem lehet. Kérjen tőlem akármit a világon, de gyerekeimet egyiket sem adhatom senkinek, ha már az úr Isten nekem adta őket.

A gazdag úr azt mondta rá, hogy ő lássa, hanem hát legalább annyit tegyen meg a kedvéért, hogy ne énekeljen többet gyermekeivel ide alant, s fogadjon el tőle ezer pengőt ezért az áldozatért.

János mester soha még csak kimondva sem hallotta ezt a szót „ezer pengő”, és most a markába nyomva érzé.

A nagyságos úr megint felment a szobájába unatkozni, János mester pedig nagyot bámult azon az ismeretlen alakú ezer forintos banknótán, s azután elcsukta azt félelmesen ládájába, a kulcsot zsebébe tette és elhallgatott.

Hallgatott az apróság is. Nem volt szabad énekelni.(...)

Azután leült duzzogva a tőkéhez, elkezdett buzgón szabdalni; addig faragott, addig szabdalt, míg egyszer azon vette észre magát, hogy maga is el kezd dudolni: „Krisztus urunknak áldott születésén”.

Először a szájára ütött, hanem azután megharagudott, nagyot ütött a mustával a tőkére, kirugta maga alól a széket; kinyitotta a ládát, kivette az ezer forintost, s futott fel az emeletre a nagyságos úrhoz.

– Nagyságos jó uram! instálom alássan, vegye vissza a pénzt, hadd ne legyen enyim, hadd énekeljek én, mikor nekem tetszik; mert az több ezer forintnál.

Azzal letette az asztalra a bankót s nyargalt vissza az övéihez, sorba csókolta valamennyit, sorba állítá orgonasíp gyanánt, közjük ült alacsony székére, s rákezdék tiszta szívből újra:

„Krisztus urunknak áldott születésén.”

S olyan-olyan jó kedvük volt, mintha övék volna az a nagy ház. Akié pedig volt az a nagy ház, nagy egyedül járt kilenc szobáján keresztül, s gondolkozott magában, hogy vajon mi örülni valót talál más ember ebben a nagy unalmas világban.

7. számú melléklet: A második foglalkozás feldolgozandó szövege

Móra Ferenc: Kincskereső kisködmön – A kis bice-bóca

Velem egyidős fiúcska lehetett, lenhajú, búzavirágszemű.

Ezt ugyan csak később vettem észre, akkor csak azt láttam, hogy mind a két hóna alatt mankó van a gyereknek. Nem is annyira ment, mint inkább úgy odaugrált a tanító úr elé, mint a veréb. De szinte jól állt neki, olyan csinosan, vidáman ugrált.

- Mit akarsz, fiacskám? - kérdezte tőle a tanító úr barátságosan.

- Iskolába szeretnék járni - mondta bátran.

- Kicsit megkéstél, gyermekem.

- Most kerültem a városba, négy héttel ezelőtt.

Nekitámaszkodott a falnak, és írásokat szedett elő a zsebéből. Sok zsebe volt - csak most vettem észre, milyen rongyos a ruhája. Akárhová nyúlt, mindenütt zsebre talált.

- Itt vannak a bizonyítványaim. Három osztályt már elvégeztem.

A tanító úr belenézett az írásokba, aztán megcirógatta a gyerek fejét.

- Hát az édesapád mért nem jött fel veled?

A bice-bóca féloldalt szegte a fejét.

- Nincsen nekem se apám, se anyám. Elhaltak idegen városban. A nagyapám vett magához, ő idevalósi.

- Hogy hívják a nagyapádat?

- Küsmödi Kelemen.

- A Gergő Küsmödije, az öreg Maksus unokája - zsibongott végig az osztályon.

A tanító úr csöndet parancsolt, és azt kérdezte a gyerektől, hát az ő neve micsoda.

- Pálistók Peti.

De már erre a furcsa névre megint csak elcihegtük magunkat. A tanító úr is elmosolyodott.

- Éppen három embernek való neved van. Hol csinálók én most már neked helyet, mikor úgyis alig férünk?

Egyszerre szétterpeszkedtünk a padokban, hogy még kevesebb legyen a hely.

- Ide nem ül! Ide nem fér!

Pálistók Peti most zavarodott meg először.

Lesütötte a szemét, és összevissza gyurkálta a konya kalapját.

- Tudod mit, fiam? - szánta meg a tanító úr. - Kvártélyozd be magadat a kuckóba. Úgyis ott

van ilyenkor a jó világ.

Nagy boglyakemencéje volt az iskolának, annak akkora kuckója, hogy bálozni lehetett volna benne. Az új deák odanézett, és szemmel láthatólag nekiörült.

- Ez nagyon jó lesz - mosolyodott el, és indult a kvártély felé nagy mankókopogással. Ott aztán meglapult, mint hernyó a levél alatt, és meg se mukkant az óra végéig. Akkor odakopogott a tanító úr elé, és engedelmet kért tőle arra, hogy őneki ne kelljen hazamenni délre. Nagymesszire laknak, túl a városon, oda-vissza meg se lehetne tenni az utat délutánig még rendes lábú embernek se.

- Én pedig csak olyan bice-bóca vagyok - tette hozzá egy kicsit bánatos mosolygással

8. számú melléklet: Harmadik foglalkozás feldolgozandó szövege

Lois Lowry: Az emlékek őre (részlet)

Udvariasan, bár nem túl figyelmesen meghallgatta apját, aki elmondta, hogy aznap a munkahelyén elfogta az aggodalom érzése, aggódott az egyik új gyerekért, aki nem volt valami biztató állapotban. Apa ugyanis dajkálóként dolgozott. Az ő és a többi dajkák állandó feladata volt az új gyerekek testi és lelki szükségleteinek kielégítése életük legkorábbi szakaszában. (...) Gabriel nagyon jó természetű, aranyos kis A nemű, de nem fejlődik elég gyorsan, és rosszul alszik. Áttettük az intenzív részlegre, ahol különleges gondozást kap, de a bizottság már fontolgatja az elbocsátását. A bizottság kivételes elbánásban részesítette: haladékot kapott, vagyis további egy évig a dajkáló központban maradhatott. Apa közbenjárt a bizottságnál az érdekében. Gabe ugyanis még nem érte el a korának megfelelő testsúlyt, és nem aludt elég nyugodtan ahhoz, hogy elhelyezhessék egy családi egységénél. Az ilyen új gyermeket normális esetben fogyatékosnak minősítették, és elbocsátották a közösségből. Ehelyett azonban - apa közbenjárására - Gabrielt a bizonytalan kategóriába sorolták és megszavaztak neki még egy éve. A határozat szerint az éjszakákat Jonas családi egységénél tölthette, csak nappali gondozását végezték a dajkaközpontban. (...) Ha elbocsátának, búcsút kellene venniük tőle örökre. Akiket elbocsátottak- akár új gyermekkorukban, akár később-, azok a másholba kerültek, és többé nem tértek vissza a közösségbe.

9. számú melléklet: A negyedik foglalkozás feldolgozandó szövege

Kafasina Göre: Bahtiyar szeret (részlet)

(A teljes szöveg letölthető: <https://enginakyurek-theonly.org/novellak/2021/11/28/kafasina-gore-novella-bahtiyar-szeret/>)

Utolsó letöltés: 2024. 04. 03.)

Isten ilyenek teremtette. Anyja és apja ebben nem bűnös. Legalább Bahtiyar ezt tudja, ezt hiszi, vagy talán ez az, amit hinni akar.

Rokönházasságból született gyermek, szóval nem tud beszélni, nem tud szavakat kiejteni, és ezzel már úgy tűnik megbékélt. Beburkolta magát az alázat által hozott békébe. Bahtiyar a legidősebb az öt fogyatékos gyermek közül, és az általános iskola után otthagyja az iskolát, hogy testvérei megélhetéséért dolgozzon. (...)

Bahtiyar már majdnem huszonöt éves. Boldog, mert keres egy kis pénzt testvérei taníttatására. Felfedezte a benne rejlő fájdalom ellenszerét, azt a fájdalmat, ami erősebbé teszi az embert. Nem engedi meg magának, hogy álmodozzon, vagy hogy bármit is akarjon csak magának. Fogyatékos testvérei tanulmányi költségei, a kórházi kezelések és egyebek túl magasak egy szűkös jövedelmű család számára. Bahtiyar folyamatosan dolgozik, kivéve az alvásidőt. Amint felkel a nap, kimegy kartont szedni, esténként pedig egy kocsmában mosogat.(...) A hónap végén Bahtiyar nevető szemekkel önti édesanyja kezébe a megkeresett pénzt. Az anyja könnyes szemekkel néz rá:

- Tedd el ezt a pénzt, menj el valahova, te fiatal ember vagy !

Bahtiyar nem csodálkozik, mert édesanyja évek óta ezt ismétli szemével, viselkedésével. Bár nem tudja, hogyan költse el ezt a pénzt. Bahtiyar kiveszi anyja kezéből a nehéz kurusokat, és mosolyogva megy el, mint egy csecsemő, aki megtette az első lépést elégedetten. (...)

Amit elhagyja otthonát, Bahtiyar a bevásárló központ felé veszi az irányt. .. A legfelső emeleten besétál egy műszaki boltba, és vesz egy asztali számítógépet, amivel azt mondja, hogy ajtót nyit, egy furcsa, de hasznos világba. (...) Azért nem alszik, mert az egész világ a világhálón van, és ott ismeretlen emberekkel tud beszélni. Amikor az éjszaka sötétje üdvözli az új napot, Bahtiyar megismerkedik egy lánnyal. Beleszeret a profilképén látott mosolyában, és érdekli a mosolya mögött lévő színes világ. Bármit is ír neki a mosolygós lány, azt csodálattal olvassa, és igyekszik neki válaszolni. (...) Telnek a napok, a csevegés folytatódik, tele meleg érzésekkel. Bahtiyar fő célja, hogy lássa a lányt, éreztesse vele, hogy mennyire szereti. Nem írhatja meg

neki, hogy fogyatékos, de az is lehet, hogy csak nem akarja. Találkozási vágya mögött, ez az ok rejlik. Elgondolkodik, majd ezt írja:

-Találkozhatnánk?

- Igen, nagyon szeretném.

15 napon belül döntenek arról, hogy találkoznak. Bahtiyar azon gondolkodik, mit fog tenni, hogyan építsen ki vele kapcsolatot. Összeszorul a szíve - egy dolog a kapcsolat a számítógép képernyőjén keresztül, és egy teljesen másik dolog, ha valósággá válik. Egy hazugságról van szó, és ez felzaklatja Bahtiyart. Megremeg, hogy el is veszítheti a lányt. Aztán előáll egy ötlettel. (...) Rohan megvalósítani az ötletét, és vesz egy papagájt. Éjjel nappal beszélteti testvéreit a madárral. Feladja a munkáját, és az egyetlen feladatává ez válik. A kétszobás lakásban, más nem hallik, mint madárhang.

Eljön a randevű napja. Bahtiyar két órával korábban érkezik egy kalitkával a kezében. Két órán keresztül teát iszik, nézi a madarat, és várja, hogy jöjjön a lány. Teljes szépségében, meleg mosollyal érkezik. Bahtiyar azonnal felpattan, és odaadja a madár ketrecét a lánynak ajándékba. Finom kezével megfogja, és leül az asztal másik oldalára.

- Szia.

- Szia. Nagyon szép, köszönöm szépen.

Bahtiyar mosolyog. Megböki a kalitkát, és a madár beszélni kezd:

Bahtiyar szeret. Bahtiyar szeret. Bahtiyar szeret...

Árnyék vetül a lány arcára, nem a madárra néz, hanem megpróbálja megérteni Bahtiyar arcán az ürességet. Miközben a férfi azon fáradozik, hogy előhúzza zsebéből a papírt, amelyre leírta a problémáját, és átadja neki, a lány megtöri a csendet:

- Bahtiyar nagyon sajnálom, hogy ezt csak itt, és most mondom el neked, de szinte teljesen süket vagyok. Bocsáss meg, hogy nem írtam erről a beszélgetéseink során, de ne aggódj, tudok szájról olvasni...

Bahtiyar a kezébe tartott papírra néz, a papagáj pedig tovább énekl:

- Bahtiyar szeret. Bahtiyar szeret...

(Fordította: Kollár Kata)

10.számú melléklet: Az ötödik foglalkozás feldolgozandó szövege

Örkény István: Gondolatok a pincében

A labda egy betört ablakon keresztül leesett az alagsori folyosóra.

Az egyik gyerek, a házmesterék tizennégy éves kislánya, lebicegett érte. Szegénykének a villamos levágta a fél lábát, s boldog volt, ha labdát szedhetett a többieknek.

Az alagsorban félhomály terjengett, de azért feltűnt neki, hogy egy sarokban megmozdult valami.

1. megálló

- Cicus! - szólt oda a falábú házmesterkislány. - Hát te hogy kerülsz ide, kiscicám?

2. megálló

Főlkapta a labdát, s ahogy csak tudott, elsietett vele.

Az öreg, csúnya és rossz szagú patkány - őt nézték cicának - meghökkent. Így még nem beszélt vele senki. Eddig csak utálták, szénnel hajigálták, vagy rémülten elmenekültek előle.

Most jutott eszébe először, hogy milyen más lett volna minden, ha történetesen cicának születik.

Sőt - mert ilyen telhetetlenek vagyunk! - mindjárt továbbszötte ábrándjait. Hát még ha falábú házmesterkislánynak születik?

De ez már túlságosan szép volt. Ezt már el sem tudta képzelni.

3.megálló